

2. Videnska konventsia pro pravo mizhnarodnykh dohovoriv. (1969). [Vienna Convention on the Law of International Treaties]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118# [in Ukrainian].
3. Deklaratsiia pro derzhavnyi suverenitet Ukrainy. (1990, July 16). Declaration on State Sovereignty of Ukraine. Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR (VVR). № 31. 429. [in Ukrainian].
4. Pro mizhnarodni dohovory. (2004, June 29). [On international agreements]. *Zakon Ukrainy № 1906-IV*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> [in Ukrainian].
5. Atamanova, N. V. (2020). Rol ta znachennia mizhnarodnykh dohovoriv u natsionalnii pravovii systemi Ukrainy. [The role and significance of international treaties in the national legal system of Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*. № 2. 7-13. [in Ukrainian].
6. Verbytska, K. (2022). Vzaiemodiiia mizhnarodnoho prava z natsionalnoiu pravovoiu systemoiu Ukrainy. [Interaction of international law with the national legal system of Ukraine]. *Derzhavotvorennia ta pravotvorennia v konteksti yevrointehratsii: zbirnyk tez dopovidei uchastnykiv uchastnykiv VIII Vseukrainskoho kruhloho stolu (m. Lviv, 08 hrudnia 2022 roku)*. 28-31. [in Ukrainian].
7. Kalienichenko, L. I. (2019). Spivvidnoshennia natsionalnoho ta mizhnarodnoho prava v rozrizi adaptatsii natsionalnoi systemy zakonodavstva do yevropeiskoho zakonodavstva. [Correlation of national and international law in terms of adaptation of the national legal system to European legislation]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 6. 24-27. Retrieved from: http://www.lsej.org.ua/6_2019/5.pdf [in Ukrainian].
8. Zadorozhnia, S.M. (2019). Suchasni pryntsypy mizhnarodnoho prava v iierarkhii norm mizhnarodnoho, nadnatsionalnoho i natsionalnoho prava. [Modern principles of international law in the hierarchy of norms of international, supranational and national law]. *Pravovi horyzonty*. №1. Retrieved from: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.il4.pl25> [in Ukrainian].
9. Koziubra, M. I. (2016). Spivvidnoshennia natsionalnykh i mizhnarodnykh pravovykh system. [Correlation of national and international legal systems]. *Naukovi zapysky NaUKMA*. №1. 3-11. [in Ukrainian].
10. Mima, I. V. (2020). Porivnialno-pravovyi analiz vzaiemozviazku natsionalnoho ta mizhnarodnoho prava v umovakh intehratsiinykh protsesiv. [Comparative legal analysis of the relationship between national and international law in the context of integration processes]. *Juris Europensis Scientia*. Vyp. 4. 181-185. [in Ukrainian].
11. Shakhova, O.A., & Baranova, N.V. (2019). Mizhnarodne pravo v natsionalnii pravovii systemi Ukrainy. [International law in the national legal system of Ukraine]. *Travnevi pravovi chytannia: materialy Mizhvuzivskoi nauково-praktychnoi konferentsii здobuvachiv ta vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity*. 254–256. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 19.05.2023

УДК 336.7

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-272-277

Богдан Богдана Володимирівна,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри публічного та міжнародного права

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

e-mail: bvbogdan@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-0422-7021>

Шуліка Євген Євгенович,

Перший заступник голови правління АТ «АСВІО БАНК»

e-mail: shulikayevhen@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0007-8731-1897>

БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ: ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ

Наукова стаття містить результати правового аналізу норм чинного законодавства України, яким визначено такі терміни, як: «банківська діяльність», «банківські послуги», «банківські операції», «фінансові послуги», а також наведено спробу розкрити сутність даних термінів у доктринальному та правовому аспекті, виявити їх співвідношення та взаємозв'язок.

Досліджено історичне становлення правового регулювання визначення терміну «банківська діяльність»,

проаналізовано еволюційні зміни, яких протягом тривалого часу зазнавали відповідні норми чинного законодавства, проаналізовано їх переваги та недоліки.

Акцентовано увагу на тому, що «банківська діяльність» як об'єкт фінансово-правового регулювання досліджувалась науковцями в широкому та вузькому розумінні. В широкому розумінні наразі відсутня єдність наукових поглядів щодо змісту терміну «банківська діяльність», яка розглядається як сукупність видів операцій, що можуть здійснюватись не лише банками, а й іншими фінансовими установами. У вузькому розумінні банківська діяльність здійснюється лише через надання банківських операцій, завдяки яким банки виокремлюються серед інших фінансових установ, які надають фінансові послуги. Така наукова позиція кореспондує з нормами чинного законодавства в контексті «виключності» і особливості банківських послуг та змісту банківської діяльності.

Зазначено, що держава в особі Національного банку України через імперативні норми здійснює регулювання банківської діяльності, яке регламентується фінансово-правовими нормами.

Доведено, що наразі чинне законодавство України досі містить неузгоджені змістовно між собою норми, а виявлені невідповідності змістовного термінологічного наповнення потребують внесення суттєвих змін, оскільки впливають на коло суб'єктів здійснення банківських послуг.

Виявлено неузгодженість окремих норм банківського та господарського законодавства України, внаслідок чого обґрунтовано необхідність уніфікації термінології, якою визначається сутність банківської діяльності та зміст банківських послуг.

Ключові слова: банківська діяльність, банківські послуги, банківські операції, фінансові послуги, державне регулювання

Bohdan B., Shulika Ye. BANKING ACTIVITY AND BANKING SERVICES: QUESTIONS OF TERMINOLOGICAL RELATIONSHIP AND INTERCONNECTION

Abstract. The scientific article contains the results of legal analysis of the norms of the current legislation of Ukraine, which defines such terms as: "banking activity", "banking services", "banking operations", "financial services," as well as an attempt to reveal the essence of these terms in the doctrinal and legal aspect, to identify their relationship and interconnection.

The historical formation of the legal regulation of the definition of the term "banking activity" has been investigated, evolutionary changes have been analyzed, which have been subjected to the relevant norms of the current legislation for a long time, their advantages and disadvantages have been analyzed.

Emphasis is placed on the fact that "banking activity" as an object of financial and legal regulation was studied by scientists in a broad and narrow sense. In the broad sense, there is currently no unity of scientific views on the meaning of the term "banking activity", which is considered as a set of types of transactions that can be carried out not only by banks, but also by other financial institutions. In a narrow sense, banking activity is carried out only through the provision of banking operations, thanks to which banks are allocated among other financial institutions that provide financial services. This scientific position corresponds with the norms of the current legislation in the context of "exclusivity" and the peculiarities of banking services and the content of banking activities.

It is noted that the state represented by the National Bank of Ukraine through imperative norms regulates banking activity, which is regulated by financial and legal norms.

It has been proved that the current legislation of Ukraine still contains non-consistent substantive norms, and the identified inconsistencies in the content of terminological content require significant changes, since they affect the circle of subjects of banking services.

The inconsistency of certain norms of banking and economic legislation of Ukraine has been revealed, as a result of which the necessity of unification of terminology, which determines the essence of banking activity and the content of banking services, has been substantiated.

Key words: banking activities, banking services, banking operations, financial services, government regulation

Постановка проблеми. В умовах сьогодення, коли Україна зазнає військової агресії з боку російської федерації, особливої уваги та значення набуває державне регулювання банківської діяльності, що впливає на забезпечення фінансової стабільності функціонування банківської системи в державі. Правові засади здійснення банківської діяльності, їх колізійність, обумовлюють виникнення та наявність теоретико-правових дискусій, які стосуються проблем банківського регулювання здійснення діяльності банками.

Діяльність банків шляхом надання банківських послуг сприяє економічній ефективності розвитку держави та стабільності функціонування банківської системи в цілому. Тому важливими залишаються питання удосконалення правового регулювання банківської діяльності в державі.

Необхідність провести правовий аналіз правових основ банківської діяльності та співвідношення категоріального апарату, визначеного на законодавчому рівні, обумовлено неоднозначністю та суперечливістю термінів, зміст яких визначено чинним законодавством України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню сутності банківської діяльності та окремих її аспектів присвячували свої наукові праці П.Д. Біленчук, Ю.М. Дмитренко, А.А. Коваленко, О.П. Орлюк, Н.А. Фукс та деякі інші. Але попри значну кількість наукових доробок питання термінологічного співвідношення залишається актуальним та потребує подальших наукових пошуків.

Метою статті є правовий аналіз співвідношення та взаємозв'язку термінів «банківська діяльність», «банківські послуги» на законодавчому та доктринальному рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зародження та формування сутності терміну «банківська діяльність» на наш погляд доцільно розглядати в історико-правовому і доктринальному аспектах. В історико-правовому аспекті необхідно звернутись до дефініційної статті 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» в редакції 2000 року [1] (далі – Закон про банки), в якій визначення «банківської діяльності» надавалось через перерахування операцій, що здійснювались банками. До таких

операцій законодавець відносить: 1) залучення грошових коштів фізичних і юридичних осіб у вклади; 2) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик; 3) відкриття банківських рахунків фізичних і юридичних осіб та їх ведення.

Як слушно зазначає Н. А. Фукс, національному законодавству притаманне порушення вимог юридичної техніки щодо уніфікації термінології [2, с. 96]. Спостерігається нехтування вимогою щодо точності та однакового розуміння базових понять в тексті нормативно-правового акту, що ускладнює подальший розвиток законодавства, знижує рівень його ефективності під час регулювання відповідних правовідносин, заважає своєчасній гармонізації національного законодавства з законодавством Європейського Союзу.

Проаналізувавши зміст та плинність змін, яких зазнала стаття 47 Закону про банки, можна дійти висновку, що законодавець фактично ототожнював поняття «діяльність банку» та «банківські операції», розкриваючи діяльність банку через банківські операції, які банки мають право здійснювати. Статтею 47 Закону про банки було закріплено значний перелік інших операцій, таких як: операції з валютними цінностями; емісія власних цінних паперів; організація купівлі і продажу цінних паперів за дорученням клієнтів; здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (в тому числі андеррайтинг); надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб; придбання права вимоги на виконання зобов'язання у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги; лізинг; послуги відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей та документів; випуск, купівлю, продаж та обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів; випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток; надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій та інші.

Аналіз сучасного змісту Закону про банки свідчить, що стаття 47 зазнала суттєвих змін. Так, термін «банківські операції» було перетворено на термін «банківські та інші фінансові послуги», а частина 2 статті 47 Закону про банки на сьогодні конкретизує поняття «банківська діяльність», закріплюючи норму про те, що банк має право здійснювати банківську діяльність через надання банківських послуг (курсив – авт.). Підставою здійснення банківської діяльності визначено наявність ліцензії. При цьому законодавцем частиною 4 статті 47 Закону про банки визначено, що банківські послуги дозволяється надавати виключно банку [1].

Наразі до банківських послуг чинна редакція статті 47 Закону про банки, як і перша її редакція, відносить ті ж самі три основні банківські операції, які було визначено історично, але з певною деталізацією. Так, банківська послуга щодо залучення у вклади коштів доповнена словосполученням, яке свідчить про наявну можливість залучати у вклади не лише кошти, а й банківські метали. За правовою природою публічного договору така банківська послуга може бути реалізована від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб. Щодо банківської послуги «відкриття та ведення рахунків», то дана норма теж зазнала істотних змін, які стосуються закріплення видів банківських рахунків (поточні, кореспондентські, умовного зберігання ескроу), а також можливості відкриття та ведення рахунків у тому числі у банківських металах. Розміщення залучених у вклади коштів як банківська послуга теж на сьогодні можливе не лише через використання грошових коштів, а й через використання банківських металів.

Безсистемне застосування термінології зокрема в банківському законодавстві та відсутність законодавчо закріпленого терміну «банківська послуга» призвело до того, що термін «банківські послуги» вживається у значенні, ширшому від розуміння поняття «банківська послуга». Крім того, в чинному Законі про банки містяться синонімічні до даного терміну категорії, а саме: «послуги банку», «послуги, що надаються банком». При цьому ці категорії за змістом не є тотожними поняттю «банківська послуга», оскільки банківські послуги визначаються не за суб'єктом їх надання, а за об'єктом, яким виступають фінансові активи [2, с. 98].

На сьогодні відповідно до частини 5 статті 47 Закону про банки банк має право надавати фінансові послуги, перелік яких визначається Національним банком України. Зі змісту статті 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (далі – Закон про фінансові послуги) зрозуміло, що банківські послуги віднесено законодавцем до складу фінансових послуг [3].

Крім надання фінансових послуг, банк відповідно до частини 8 статті 47 Закону про банки, має право здійснювати діяльність щодо інвестицій; випуску власних цінних паперів; зберігання цінностей або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа; інкасації коштів та перевезення валютних цінностей; надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг.

На підставі викладеного вище, можна резюмувати, що загалом банківська діяльність наразі має досить виважений законодавчо закріплений зміст, а завдяки становленню та тривалому функціонуванню банківської системи, суттєвих змін зазнали ключові норми, які визначають її правову природу.

Проте вважаємо, що на сучасному етапі розвитку банківського законодавства України необхідно розмежовувати такі категорії, як «банківська діяльність», яка реалізується через «банківські послуги», «банківські операції» та «фінансові послуги». В глобальному масштабі відсутність уніфікованих норм, які б однаково визначали дефініційні норми, гальмує процес належної гармонізації національного законодавства з європейським.

Окремі науковці характеризують банківські операції як правочини, тобто дії банку, які спрямовані на набуття, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків. Об'єктами таких правочинів визначають фінансові активи [4, с. 300]. При цьому не слід оминати увагою і норми Господарського кодексу України (далі – ГК України), зокрема частину 2 статті 334, в якій законодавець складові елементи «банківських послуг», раніше визначених в Законі про банки, визначає «функціями» фінансових установ-банків [5]. Банківські ж послуги розглядаються як різновид фінансових послуг, які врегульовані в Законі про фінансові послуги [3].

Фінансові послуги відповідно до статті 1 Закону про фінансові послуги визначені як «операції з фінансовими активами». Ці операції здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у передбачених законодавством випадках – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів. Мета фінансових послуг - отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів (пункт 5 частини 1 статті 1 Закону). До фінансових активів віднесено кошти, фінансові інструменти, боргові зобов'язання і право вимоги боргу, не віднесене до цінних паперів.

Аналізуючи зміст частини восьмої статті 47 Закону про банки, необхідно акцентувати на тому, що банки, крім надання банківських та фінансових послуг, мають право здійснювати і іншу діяльність: інвестиційну, емісійну, ошадну, консультативну. При цьому якщо Закон про банки нормативно ототожнює терміни «банківські послуги» та «банківські операції», майже не розрізняючи їх та вживаючи у тотальному значенні в різних частинах тексту Закону, то чинна редакція ГК України містить окрему статтю 339 «Банківські операції» [5]. До основних видів банківських операцій статтями 340-341, 345, 350, 351 ГК України віднесено: 1) депозитні – операції щодо залучення коштів у вклади; 2) розрахункові – операції, які мають на меті забезпечення взаємних розрахунків; 3) кредитні – операції щодо розміщення банками залучених від юридичних та фізичних осіб коштів; 4) факторингові – операції щодо відступлення права грошової вимоги; 5) лізингові – операції придбання засобів виробництва за власні кошти для подальшої їх передачі у лізинг, який згідно статті 292 ГК України спрямований на інвестування власних або залучених фінансових коштів і передбачає надання майна у платне користування (тобто за умови сплати лізингових платежів).

При детальному аналізі змісту наведених норм прослідковується певна невідповідність норм окремих актів: ГК України включає до переліку основних видів банківських операцій факторингові та лізингові (стаття 339) [5]. В той же час Закон про фінансові послуги відносить лізинг та факторинг до фінансових послуг (стаття 4) [3]. Внаслідок цього виникає слушне та логічне запитання: до яких послуг належать названі послуги - до банківських чи фінансових послуг. Оскільки, якщо ці послуги належать до банківських, то можуть надаватись виключно банками, а якщо – до фінансових послуг, то необхідно внести відповідні зміни у статтю 339 ГК України. Незрозумілим, на нашу думку, вбачається і те, яка норма превалюватиме в даному випадку: норма загального чи норма спеціального закону.

При цьому частина друга статті 339 ГК України містить бланкетну норму, що відсилає до Закону про банки, яким визначено перелік банківських операцій. Тобто семантично банківська діяльність, яка відповідно до Закону про банки здійснюється шляхом надання банківських послуг, господарським законодавством визначається як «банківські операції».

Слід також зауважити, що за результатами аналізу змісту статті 339 ГК України є підстави дійти наступного висновку: законодавець визначає банківські операції як «форму фінансового посередництва». Фінансове ж посередництво, в свою чергу, частиною 3 статтею 333 ГК України визначається через діяльність установ банків та інших фінансово-кредитних організацій, яка безпосередньо пов'язана з отриманням фінансових коштів та їх перерозподілом (курсив - авт.).

Аналізуючи зміст депозитних, розрахункових, кредитних операцій банку, визначених статтями 340-341, 345, 350-351 ГК України та статтями 47-49 Закону про банки, на нашу думку, законодавець чітко не розмежує види операцій банків. Оскільки, як вже зазначено вище, нормою статті 339 ГК України визначаються види банківських операцій, серед яких окремо закріплюють «кредитні», «факторингові», «лізингові», а іншою нормою – статтею 49 Закону про банки законодавець відносить факторинг та лізинг до кредитних операцій банку [1]. Тобто, факторингові та лізингові операції є складовою частиною кредитних операцій банку, про що теж, на наш погляд, необхідно було б внести відповідні зміни до ГК України.

Доктринальний підхід до визначення терміну «банківська діяльність» відрізняється від законодавчого закріплення.

На думку А. А. Коваленко, банківська діяльність розглядається в науці в кількох аспектах: 1) як особливий вид господарської діяльності; 2) як право банків здійснювати визначений законодавством перелік банківських операцій або надавати банківські послуги; 3) як систематична підприємницька діяльність [6, с. 137]. При цьому, вважаємо доцільним погодитись з науковцем в тому, що не можна спиратись лише на одну рису, притаманну банківській діяльності, або критерій (суб'єктний чи об'єктний склад), оскільки у такий спосіб відбуватиметься звуження тлумачення терміну «банківської діяльності».

Крім того, банківська діяльність здійснюється за участі держави, яка виступає в банківських правовідносинах в особі Національного банку України, тому, на наш погляд, банківську діяльність також доцільно розглядати кризь призму публічної фінансової діяльності.

О.П.Орлюк, досліджуючи банківську діяльність як елемент фінансової діяльності держави,

зазначала, що фінансова діяльність держави в банківській сфері має сприяти розвитку кредитно-фінансових інститутів. А розвиток останніх, в свою чергу, буде підтримувати стабільність банківської системи, в тому числі і довіру населення до неї [7, с. 49]. І, хоча в науковій доктрині у взаємозв'язку з банківською діяльністю, як терміном, досить часто вживаються такі юридичні конструкції, як «правові основи», «правове регулювання», «засади регулювання», «фінансово-правове регулювання», вважаємо, що лише «державне регулювання діяльності банків» згідно статті 66 Закону про банки та «банківське регулювання» діяльності банків статті 1 Закону України «Про Національний банк України» [8] мають своїм підґрунтям нормативно-правове забезпечення банківської діяльності.

Банківська діяльність виступає об'єктом фінансово-правового регулювання, оскільки банки є суб'єктами правовідносин, які складаються під час здійснення публічної фінансової діяльності. Фінансово-правове регулювання банківської діяльності відбувається також під час виникнення, зміни і припинення відносин: 1) між Національним банком України та органами державної влади; 2) між Національним банком України та комерційними банками; 3) між Національним банком України та міжнародними організаціями. В свою чергу фінансово-правове регулювання є частиною державного регулювання, яке шляхом застосування імперативних норм має на меті захист публічних фінансових інтересів держави.

Як слушно зазначає Ю. М. Дмитренко, норми фінансового права відіграють важливу роль під час визначення суті організації та руху публічних фінансів [9, с. 188]. Публічні фінанси тісно пов'язані з рухом грошових коштів, а останні, в свою чергу, є предметом грошового обігу, суб'єктом якого завжди є банки. Вважаємо, що термін «діяльність» в контексті банківської діяльності має розкриватись крізь призму поняття «дія», тому, на нашу думку, законодавче закріплення банківської діяльності через словосполучення «*мають право здійснювати*» буде більш повним, ніж лише зазначений перелік банківських послуг.

Деякі науковці розглядали спроби визначити банківську діяльність як систему правових дій, які здійснюються спеціальними суб'єктами – учасниками єдиної банківської системи [10, с. 229]. Проте наразі така теза не відповідає чинному законодавству України, яким окремими нормами закріплено, що деякі види банківських операцій можуть здійснювати і «інші фінансові установи». Це свідчить про складність визначеності банківських правовідносин, їх фінансово-правову природу і необхідність внесення уточнень у зміст терміну «банківська діяльність» не лише на методологічному, а й на законодавчому рівні.

Слід також зауважити, що в економічній літературі термін «банківської діяльності» визначають переважно через розкриття виконуваних банком функцій. В той же час юридична література в контексті визначеності змісту банківської діяльності оперує термінами «послуги» та «операції».

Висновок. Термін «банківська діяльність» сучасним законодавством України належним чином не визначений, оскільки цей термін відсутній в чіткому та конкретному його формулюванні, проте закріплюється через перелік операцій, які можуть здійснюватись виключно банком.

Аналіз масиву нормативно-правових актів, що регулюють надання банківських послуг та фінансових послуг банками дав підстави зробити висновок про відсутність застосування єдиної термінології в сфері банківської діяльності. Окремі норми загального та спеціального законодавства не кореспондують між собою, що призводить до невизначеності або неоднозначного тлумачення законодавства. Тому вважаємо, що існує нагальна потреба уніфікації термінологічного змісту, яким має визначатись діяльність банків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. Фукс Н.А. Уніфікація термінології як передумова подальшого удосконалення банківського законодавства України. *Актуальні питання правової теорії та юридичної практики*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 11-12 серпня 2017 р.). Одеса. 2017. С. 96-99.
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#n84>
4. Фінансове право: навч. посіб. / Л. К. Воронова, Н. Ю. Пришва, Н. Я. Якимчук та ін./ за загальною редакцією проф. Пришви Н. Ю. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 376 с.
5. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
6. Коваленко А. А. Фінансово-правові питання банківської діяльності в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 5. С. 136-140.
7. Орлюк О. П. Банківська діяльність як елемент фінансової діяльності держави. *Часопис Київського університету права*. 2003. № 3. С. 41-46.
8. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
9. Дмитренко Ю. М. Банківська діяльність як інститут фінансового права. *Форум права*. 2012. № 2. С. 188-195.
10. Біленчук П. Д. Банківське право: українське і європейське : навч. посіб. / П. Д. Біленчук, О. Г. Диннік, І. О. Лютий, О. В. Скороход ; за заг. ред.. П. Д. Біленчука. К. Атака. 1999. 400 с.

REFERENCES:

1. Pro banky i bankivsku diialnist. (2000, December 7). [On banks and banking activities]. *Zakon Ukrainy № 2121-III*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> [in Ukrainian].
2. Fuks, N.A. (2017). Unifikatsiia terminolohii yak peredumova podalshoho udoskonalennia bankivskoho zakonodavstva Ukrainy. [Unification of terminology as a prerequisite for further improvement of banking legislation of Ukraine]. *Aktualni pytannia pravovoi teorii ta yurydychnoi praktyky: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, 11-12 serpnia 2017 r.)*. 96-99. [in Ukrainian].
3. Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehuliuivannia ryнкiv finansovykh posluh. (2001, July 12). [On financial services and state regulation of financial services markets]. *Zakon Ukrainy № 2473-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#n84> [in Ukrainian].
4. Pryshva, N.Iu. (Ed), & Voronova, L.K., Yakymchuk, N.Ia. (2018). *Finansove pravo*. [Finance law]. Navch. posib. 376. [in Ukrainian],
5. Hospodarskyi kodeks Ukrainy. (2003, January 16). [Economic Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 436-IV*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
6. Kovalenko, A.A. (2015). Finansovo-pravovi pytannia bankivskoi diialnosti v Ukraini. [Financial and legal issues of banking in Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*. № 5. 136-140. [in Ukrainian].
7. Orliuk, O.P. (2003). Bankivska diialnist yak element finansovoi diialnosti derzhavy. [Banking activity as an element of the financial activity of the state]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 3. 41-46. [in Ukrainian].
8. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy. (1999, May 20). [On the National Bank of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 679-XIV*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> [in Ukrainian].
9. Dmytrenko, Yu.M. (2012). Bankivska diialnist yak instytut finansovoho prava. [Banking activity as an institution of financial law]. *Forum prava*. № 2. 188-195. [in Ukrainian].
10. Bilenchuk, P. D. (Ed), & Dynnik, O.H., & Liutyi I.O., Skorokhod, O.V. (1999). *Bankivske pravo: ukrainske i yevropeiske*. [Banking law: Ukrainian and European]. navch. posib. 400. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.05.2023

УДК 347.218

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-277-281

Стріяшко Галина Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент
заступник директора центру післядипломної освіти
та заочного (дистанційного) навчання
Державного податкового університету
e-mail: striashko@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-6773-025X>

Черненко Олексій Вікторович,

магістр з економічної безпеки
e-mail: avard4@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0004-1267-0834>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ПРИРОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З ДЕРЖАВНОЮ ЧАСТКОЮ ВЛАСНОСТІ

У статті розглянуто функціональна природа діяльності підприємств в умовах інституційних обмежень і організаційних змін. Визначені стратегії розвитку діяльності, включаючи стан внутрішніх потреб, менеджмент і маркетинг державних підприємств. Проаналізовано механізм формування і реалізації розвитку підприємств з врахуванням державної частки власності. Кожна із цих позицій спирається на власне теоретичне підґрунтя, сформоване в рамках тієї чи іншої галузі юридичної науки. Як наслідок, висновки, зроблені дослідниками, не завжди узгоджуються між собою, а іноді виключають один одного. Зазначене відбивається й на правозастосовній практиці, що проявляється, зокрема, у застосуванні суперечливих підходів до визначення судової підвідомчості окремих категорій спорів, які виникають у ході управління об'єктами державної власності.

Авторами акцентовано увагу на необхідності удосконалення системи управління підприємствами які мають державну частку, а саме: покращити рівень менеджменту шляхом підбору ефективних і компетентних кадрів; підвищити рівень кваліфікації управлінського персоналу; закріпити відповідальність керівників підприємств за прийняті рішення; розробити чітку систему державного регулювання та контролю за діяльністю цих підприємств як на